

uocabulorū fālo' exposita, quā multa ob nimā difficultatē
præterit, ac prorsus omīssa. nos enim fāmā omnium p̄tinus,
nec aliter ea iudicamus. diligentis lectoris officiū erit, aliorum
scripta cū nostris cōferre. qđ siquādo a nobis alibi q̄cquā
præteritū uidebitur qđ dici eo loco cōmode potuisset, nolim de-
speret lector id alio loco se nō minus apte, cōmodeq; lecturū.
si uero aliqua bis, tertioq; nōnunquā a nobis repetita uidebitur,
id quoq; qđ quis diligenter animaduertat, non sine causa a
nobis factū intelliget, nec i culatū q̄cquā. Sed necessārio aliquā
do replicatū iudicabit. uerū tu qđem Federice princeps quāuis
i præsentia Thuscōs domas, & rebellātes Romanæ ecclesiæ po-
pulos in gū ferre cōpellis, nō desinis tamen nos subide hortari,
ut reliqua profsequamur. qđ certe libet facinus, ut omnes nō
modo tuis armis ac uiribus sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ im-
periu auctū, sed sacrā etiā Romanā linguā te i peratore. te di-
e illustratā, lo cupletatūq; cognoscant. VALE.

Finis Cornu copis.

NICOLAUS. Perottus Pontifex Syponinus Francisco
Guarnerio Salutem.

Solebā nuper etati nostræ gratulari, mi
Frāscē, quasi magnū quoddā ac uere di-
uinū beneficiū hac tempestate adepti esse-
mus, ob nouū scribendi genus ē germania
nuper ad nos delatū. uidebā enim tātum
uno mense ab uno homine hoc tempore i-
primi literariū posse, quātū uix toto anno scribi aliās a pluri-
bus potuisset. qđ uno uersū Cāpanus noster aprutinus ponti-
fex elegāssime scripsit. i. primit ille die quātum nō scribitur
anno. ex qua re tātū breui tempore librorū copīā sperabā, ut
nullū super futurū esset opus, qđ uel ab iope atq; egeno homi-
ne posset amplius desiderari. Hinc fore existimabā ut uigerēt
in dies magis igeniā hominū, & florent studia literariū, o-
mnesq; ad capeffendas præclaras artes tāta librorū cōmodi-
tate alluerentur. iā uero, o uanas hominū cogitatioes, longe ali-
ter, quā sperabā uideo rem succedere. Nā cū liceat unicuiq;
pro libidine animi sui quæcūq; uelit, i. primere, fit ut omīssis
sepenumero quæ optima sunt, ea scribāt placēdi gratia, quæ
obliterari potius ac deleri ex omnibus libris deberent. Et si qđ
scribit boni, ita pueriāt atq; corrupāt, ut melius sit his li-
bris credere, quā i exēplaria mille trāscriptos porbis omnes
proicias mittere, ne salicet studiosis occasio deur tot mendacia
legendi. q̄ppe satius ē uera ignorare, quā falsā pdiscere, quē
admodū tacere uerū, minus peccatū est quā mentiri. huius
autē rei causa est nō tā i ficitia eorū, qđ i primūt, quā ne gligen-
tia, neqđ grauius dicā quorūdā qđ se correctores ac magistros
ueterū librorū cōstituit. hi enī dū falsā existimāt, quæ parum
animaduertit ut recte scripta & de summorū uirorū opibus sen-
tentā temere ferre nō dubitāt. o rē idi gnā i qua nō modo gra-
ues uiri & prudētes, sed etiā qualescūq; studiosi merito p̄tur-
bātur. nō est facile ab his discedendū quæ passim scripta repe-
riūtur, nec cū primū difficultatis aliqd occurrit errori adscri-
bendū est, nō rectū iter reliquendū, ut deuos se quamur anfra-
ctus, nec plana deserenda sunt, ut p̄ præcipita labamur. alio
qn quæ similita ē tātū studiū, tātā curā, & (ut ita dicā) tātā
sollicitudinē adhibere, ut doctissimorū uirorū libros depraues,
atq; corrupas. neq; me i sta ad te uelim existimes scribere, qđ eo-
rū labores dānā dū putem, qđ hāc corrigendorū librorū prouī-
ciā sumptere. qn potius laudo doctrinā eorū, laudo studiū, lau-
do laborē, sed quatenus modū nō excedūt, hoc est quatenus ni-
hil addūt de suo, sed uel alijs exēplaribus, uel sententia ipsius
authoris alibi clarius expressā, uel eius scriptoris, a quo id

sumptū est autoritate, uel explicata alicuius imitatione uel al-
terius ligæ ueritate aliquē locū emēdat, qđ nos nuper i mar-
co, & Papinio fecimus. Aliter enī frustra eos tātū laboris hau-
rire existimo, frustra dixi, imo cū igenti hominū detrimento,
quādoqdem frequentius corrūpūt, quā emendent. quā quā
illud quoq; laudare uix possum, qđ proœmia sua clarissimorū
uirorum libris i ferūt. Quid enī turpius uideri potest? Quid
magis id ignū, quā aræ cloacā iungere? nō bene cōueniūt,
nec i una sede morantur, maestas & amor. eo magis sordescit
uirtū, quo uicinius est uirtuti, eo deformior est turpis facies, quo
formosæ proximior est, qđ autem corū qđ i præsentia uiuūt tā
temerarius sit, ut ausit scripta sua etiā cū i simis ueterū cōfer-
re? egdem i libris quos redemī omnibus tantā deformitatem
nō potui pati, sed uel abrafi proœmia, uel sustuli. excepta Cā-
pani epistola, quæ & grauitate & facundia, & breuitate di-
gna uisa est, quæ Plutarchi uitis præponeretur, sed cur i sta ad
me scribis inges, ut Principem tuū Marcū barbū Cardinalem
uicentiniū uirū nō modo doctrina, ac omni uirtutis genere præ-
stantem, sed fauentem igenijs, fauentem studijs doctōrū omniū
præsidem, & quasi mecœnatem alterū apud Casarem ad pro-
uidēdū rei tā necessariæ horteris, atq; i istā mes. prouiso autem
facillima est, ut autoritate Pontificis maximi unus aut alter
huic muneri præficiatur, qđ i primēdorū librorū legē i p̄f-
sorbis præscribat, & adhibeat aliquem mediocriter p̄itū qđ
singulas quasq; tabellas ante i pressionem examinet, atq; emē-
det. summo prætereā studio curet, ne primi isti correctores au-
guri aliqd temere ausint, sed modū quē paulo atē diximus
seruent. In his acre sit igeniū, singularis eruditio, i credibile
studiū summa uigilantia. Hoc si fiet, & multos habebimus li-
bros, & ite gros. i nulla re pulchrius i nulla re dignius uti po-
tes beneuolentia p̄cipis tuī. Ut autem manifestus ostendere
ei possis correctorū nostrorū errores, reo cognosce quæ so mecum
parūper, quā i multis i locis pliniani proœmiū deprauaue-
rim, qđ eo magis admiratiōe dignū est, quo maiorem huic uni
libro, quā i cæteris omnibus diligentia adhibuerūt. Idq; &
palā professi sunt, & nūc profitentur. est autem proœmiū to-
tius operis, ut nosti, pars facillima, & i qua uel exponenda uel
emendanda, ut plus studiij ita minus laboris ponere cōsueui-
mus. qđ si proœmio solo tot errores deprehendimus, qđ i reli-
quo opere poterimus sperare? quā quā scio multa illic & i tel-
lecta acute & emendata diligenter a Theodoro gra Bessario
neæ academiæ p̄cipis, cuius præsidio usi sunt correctores, quē
si pari modo secuti i omnibus fuissent, certe nō modo proœmiū
sed totū opus ite grū haberemus. atq; nos simul & errores ri-
mabimur, & proœmiū ipsum exponemus, partim ut cognita
authoris sententia, errores ipsi facilius deprehendendi sint, par-
tim ut opera ac diligentia nostra itelligāt studiosi loca quæ-
dā, quæ sexcentis iā ānis uel nemo, uel quā paucaissimi itelle-
xere. sed iā proœmiū ipsum uideamus. Plyn. Vespasiano suo
salutem, præponit author operi suo epistolā pro more scriben-
tiū, quā Tito Diui Vespasiani filio scribit. habent autem co-
dices omnes Vespasiano. corrector, qđ animaduertat nō pos-
se referri epistolā ad patrē, quoniā paulo post ita author sub-
dit. Sit enī hæc tui præfatio uerissima, dum maximo cōfese-
scit i patre. mendo sum putauit hūc locū, & ita corrigendū cē-
sūt. Plyn. Domitiano suo salutem. O subtilitatem hominis sin-
gularem. An quia referri ad Vespasianū epistola nō poterat,
quoniā patrem nō habuit i peratorem, tu statim ad Domitia-
nū referendū duxisti? Cur nō ad Titū potius? i quo omnia Plyn-
nij uerba mirifice quadrant. ille enī paulo post ita subdit, ut scī-
ant omnes, quā ex æquo tecū uiuat i perū triūphale, & cē-
soriū ius excasq; cōsul, ac tribunitiæ potestatis particeps, &

quod his nobilius fecisti, dum illud patri pariter, et equestri ordini praefectus, praefectus praetorii eius. Certe hic nihil est quod referri ad Domitianum possit. Quis enim de eo legit unquam, quod aequum cum patre imperium habuerit? exercuit quidem fatore dominationis uim patre uiuente tam licenter, ut iam tum qualis futurus esset, ostenderet. officia urbana ac peregrina ita distribuit, ut mirari se Vespasianus dixerit quod non successorem sibi misisset. habitauit cum patre una, sellamque eius ac fratris quoties prodirent lectica secutus est. triumphum quoque iudicium equo albo comitatus, sex consulatus gessit, ex quibus unum duntaxat ordinariū, cuiusmodi: cedente, ac suffragante fratre. haec certe legere de Domitiano possumus, tum apud Suetonium, tum apud historiarum scriptores, quod uero aequum cum patre imperium gesserit, quod cum eo triumphauerit, quod censor, quod tribunus simul fuerit, quod praetorii eius curiam habuerit, nemo unquam legit, nisi id forte corrector noster in biapiti parnasso, ut Persius iquit, somniauerit, de Tito uero uerum referri haec uerissime possunt, dicit Suetonius, cuius uerba haec sunt. cum nata de Tito suspitio esset, quasi desistere a patre, orientisque sibi regnum uendicare tentasset, auxit eam suspitionem, postquam Alexandria petem in consecranda apud Memphis boue api diadema gessit, de more quidem, ritumque praece reliquos, sed non deerant, qui se eius iterpretarentur. quare festinus in Italia, cum se rhegyū, deinde pteolos oneraria naue appulisset, Romam deinde contendit ex pedissimus, iopinanti que patri, uelut arguens rumorū de se temeritatem, ueni inquit pater ueni, neque ex eo desistit participem, atque etiam tutorem imperii agere. triumphauit cum patre, censuramque gessit una eidem collega et tribunicia potestate, et in V I I consulatibus, fuit etiam quaestorius uice. praefectus quoque praetori suscepit, nunquam ad id tempus, nisi ab equite romano administrata. En qua aperte Suetonius ostendit Plinium dicta non ad Domitianum, sed ad Titum referri debere. Quandoquidem in singulis fere uerbis, ut cum Plinio conuenit, ut ab eo sumpsisse quae scribit plane uideatur. at qui corrector noster, dum Vespasianum nomen ponere phorrescit, in errorem lapsus est longe maiorem, et ut ueteri pro uerbo est, Cecidit in Scylla cupiens uitare charybdi. uidet igitur me Frater quae danda sit sine cura, sine ne gligentia huius hominis, qui principum ipsam tantum operis, quod pari modo in omnibus libris legatur, sine ratione, sine auctoritate aliqua mutare ausus sit, et ita mutare, ut plane puerterit. hancane igitur librorum correctionem dicemus, an potius de prauationem ac corruptionem? hancane librorum copia, et felicitatem nostri temporis, an potius communem calamitatem, atque iacturam? non est hoc excitari literas, et florere, sed potius damnum facere, atque perire, uerum rogabit me quispiam fortasse, qua ipse quoque uel ratione, uel auctoritate mutare hunc locum ausim. et pro Vespasiano Titum ponere ego uero ita illi respondedo, me nec mutasse quidem hunc locum, nec mutatum censere, illud uero et ratione et auctoritate docuisse Plinium, non ad Domitianum, sed ad Titum scribere. huius uero cognomine potius, quam nomine uoluisse, et quemadmodum imperii, ita etiam nominis appellatio patri suo quam simillimum faceret, quod etiam libri ipsius secundo uolumine longe apertius facit, cum inquit. Nam ut in duodecim diebus utrumque sydus quae ereretur, et nostro aeno accidit imperatoribus Vespasianis patre III filio iterum consulibus. En quam aperte et diu Vespasianum patrem, et diu Titum Vespasianum filium, et imperatores et Vespasianos uocat, quemadmodum libro septimo et Vespasianos nominat et censes, cum sic ait. accidunt experimenta et exempla recentissimum census, quem intra quadriennium imperatores Caesares Vespasiani pater filiusque censes egerunt. Item libro tertio imperatoribus, consoribusque Vespasianus, quod autem Titus cognomine Vespasianus

sit dictus, testatur etiam Suetonius, dum Titum inquit cognomine paterno fuisse testatur ueterum coplura munusmata, in quibus ita scriptum legitur. diuus Titus Vespasianus augustus. testatur in gens arcus adhuc Romae integer in honorem eius dicitur, ubi nunc quoque literae extant huiusmodi, diuo Tito diui Vespasiani filio Vespasiano augusto. sed factat corrector noster cum correctionibus suis, nos cum erroribus patrum nostrorum potius eremus, non Domitiano, sed Vespasiano legentes. nunc reliqua prosequamur. Libros naturalis historiae nouitum camoenis qui ritum tuorum opus natos apud me proxima futura licentiore epistola narrare constitui tibi iucundissime imperator. ordo est, o iucundissime imperator constitui narrare tibi hac licentiore epistola libros naturalis historiae, appositue nouitum opus camoenis, hoc est musis quiritum tuorum natos apud me proxima futura, hoc est ultimo partu. utitur ex metaphora, quasi libri pariantur, et pro liberis habeantur. ideo et natos iquit, et proxima futura. licentiore, liberiore et nimis audaci, ac ueluti temeraria. licentia enim dicitur libertas quaedam potius ad male agendum, sitque a uerbo licet, cum licet quod quid libet. ideo autem licentiore epistolam dicit, quod nimis temerarium uideatur libris suis tantum principis iudicium flagitare, quod ipse auctor paulo inferius exponit, praefertim dum iquit meae quidem temeritati accessit hoc quoque, quod leuioris operae hos tibi dedicaui libellos. Sit enim haec tui praefatio uerissima, dum maximo censeat imperatore. hoc per *παρρησιον* dictum est, nam quia eum imperatorem nominauit, haec iquit sit uerissima appellatio tua, quandoquidem in maximo imperatore patre tuo iam censeat, namque tu solebas meas esse aliquid putare nugae. haec est ratio, cur constituerit dicere ei libros naturalis historiae, quia scilicet solius erat in pretio habere res suas etiam quae leuioris operae et nugae similes erant. Est autem Catulli ueronensis poetae carmen quod uere emendare corrector potuisset cum in omnibus fere uerbis mendose scriptum reperitur hoc modo, putare esse aliquid meas nugae. Sed non est mirandum eum, qui recta de prauat, etiam quae de prauata reperit dimittere. ut obijcere molier Catullum *co terraneum meum*. *conterraneum* inuisitatio uerbo conueniunt uocat. Plin. enim ueronensis fuit quanquam alter Plin. sororus huius filius aliquando se nouocomensem facit aliquando ueronensem. cuius rei ratio est, quia in illa urbe natus. In hac annuncii gratia ascitus fuit. nouocomensem se facit libri quarti epistolarum, epistola ultima cum attulisse se ex patria sua refert pro munusculo quaestione. patriam autem describit iuxta larinum lacum, qui est nouocomi. ueronensem autem se ostendit nouissima epistola sexti libri cum ita inquit. recte fecisti, quod gladiatorum munus ueronensibus nostris promissisti. sunt qui hunc quoque Plin. nouocomensem fuisse scribant, sed ego cum eo sentire malui, qui se ueronensem quidem facit, nouocomensem non facit. *agnoscis* et hoc castrense uerbum id est non tam eruditum, quam militare et quasi uernaculum. raro enim quisquam hoc uerbo usus est, et iuxta alius praeter Plinium. ille enim ut scis permittit prioribus syllabis *duriusculum* se fecit quae uolebat existimari a uernaculis suis. hic locus diligenter animaduertendus est. nam ausim dicere neminem nostrae duntaxat aetatis eum satis intellexisse. sensus autem talis est, non sine ratione obijcere molier Catullum, quia et *co terraneum meum* est, et quemadmodum ego sum. *duriusculus* fuit ob priores syllabas immutatas. constat sane Catullum metri legem praenariatum de industria fuisse praefertim in eadem syllabis uerbis ponendo primam syllabam *carminis* breuem cum requireretur producta, ut in ipso uersu quem nunc Plin. adduxit, meas esse aliquid putare nugae. et alibi legitis male me marem putastis. Item alibi duobus continuis uerbis. amabo

amabo mea dulcis ipsistilla, mea delicia mei lepores. Item, poetam teneo meo sodali, & alijs penè infinitis in locis. hoc autè facit uersum proculdubio duriorè, quàm cum spondeum in principio habet, unde derisum à quibusdam sui temporis Caullum tradit, quod iambum in endecasyllabo poneret. iacta retq; nihilo minus probari se à ciuibus suis, quod nò illepidos, neq; iuuentos suos endecasyllabos putarent. À uernaculis suis à ciuibus & in eadem urbe natis. uerna eni seruus dicitur ex analla nostra in nostris ædibus natus. unde uernaculū appellamus q̄quid in domo & patria nostra natum est. & uernaculā linguam cōmunem atq; uulgarem. rectè igitur uernaculis. id est ciuibus uernacula utentibus lingua. hunc quoq; locum emendare corrector debuisset, & suis scribere, non tuis. & abradere simulis, quæ dictio ab ignarijs expositoribus addita fuit. equidem ostendere possum Plynij librum satis ueterè in quo ita planè scriptum legitur, ut supra dictum est. simul ut hac mea petulantia fiat quod proxime non fieri questus es. secūda ratio cur Tito uespasiano dicere opus suum uoluerit. ut scilicet occasionem haberet aliquid de eo scribendi, quod in alia epistola omissum à sè Titus fuerat conquestus. petulantia quod paulo ante licentiam dixerat hic dicit penulātiā. est uitem petulantia nimia quædam audacia & prociacitas à petendo dicta, quasi ea petatur, quæ absurda sunt, quemadmodum prociacitas à prociando dicitur. prociari enim ueteres petere dicebant. unde proci quasi petitores dicti. in alia prociaci epistola nostra. licentiorè penulātiem prociacem i eundem sensum accepit, ut in quædam acta exeam. ut aliquid de rebus eius scribam. modus est loquendi apud doctos. Quintilianus. Et si qd exierit numeris aptius fortasse nò possit. sed tamen si qd exierit, non erit atticum. in quo persū se citius uidetur qui ita iquit non ego cum scribo si forte quid aptius exit, quando hæc rara uis è, siquid tamen aptius exit laudari metuiam. hic quoq; locus à correctore præteritus est. Exeam eni scribendum est nò exeam, quemadmodum ipse fecit uulgarem errorem se citius. Sciantq; omnes, quàm ex æquo te cum uiuat i perium. quomodo pariceps sis i perij paterni. hoc è qd̄ superius dixit. Sit eni hæc na præfatio uerissima dū maximo cōfensescit in patre. hoc est quod Suetonius ait, neq; ex eo desinit i perij partiapem agere. triumphale & censorium ius subitelligendum est, quàm ex æquo te cum uiuat. hoc est eni quod scripsisse Suetonium supra memorauimus. triumphauit cum patre, censuramq; gessit una. sed animaduerte obsecro quomodo corrector nosster corrupat hunc locū. Ita eni scribit triumphalis & censorius tu. multa sunt hic planè ridicula. primo non coheret oratio, deinde nullum est uerbum cum quo hæc uocabula cōstruātur, præterea, quis adeo rudis & barbarus ita loqueretur i triumphalis & censorius tu. nò eo i ficias dia censorium hominem, qui censuram gessit, sicut prætorium qui fuit prætor, & quæstorium qui fuit quæstor. Item triumphalem aliquando accipi pro eo, qui triumphum gessit, quemadmodum cōsularem accipimus pro eo, qui gessit cōsulatum, & primipilarem pro eo qui gessit primipilatū, frequentius tamen hæc nomina cum rebus quæ cū hominibus iunguntur, ut censorium dictum, prætorium ius, quæstorium munus, triumphalis corona, primipilaris auctoritas. dicimus etiam censorias. prætorias. quæstorias. triumphales. consulares. primipilares uestes. id est uestes censoris. prætoris quæstoris. cōsulis. primipilatū gerentis, & triumphatis, uel uestes quibus cōsules. prætores. quæstores. triumphates. cōsules, primipilatū gerentes di gne uti possent, sicut regalem uestem dicimus, nò regiam. id est eam qua utitur rex, sed eam qua uti rex merito possit. Enim uero huius tam ridiculi erroris causam hanc fuisse existimo, quod corrector, quoniam scribi ad Domi-

ianum hanc epistolam putaret, nec triumphasse illum uel censorium ius cum patre exercuisse usquam legisset, ita emendandum putauit ut per triumphalem, & censorium uirum triumpho & censura dignum significaret. exeamq; consul ac tribunitiæ potestatis particeps, hic quoq; subitelligendum est, quàm ex æquo, ut sit sensus, sciantq; omnes, quàm ex æquo exeam consul, & tribunus. corrector exeam mutauit in sextum, emendauitq; uel potius peruertit hoc modo. sextumq; cōsul, cū Titus ad quem Plynius scribit, non in sex tantum, sed in septē consulatibus collega fuit genitoris sui. Et quod his nobilius fecit. dum illud patri pariter & equestri ordini præstas præfectus prætorij eius. hæc particula cum superiori cōnectitur, & est ordo. sciantq; omnes, quàm ex æquo exeam cōsul & tribunitiæ potestatis particeps, & præfectus prætorij paterni, quod minus fecisti nobilius, illis dum præstas, sed pariter & patri seruendo ei & ordini equestri gerendo officium quod soli equites, ut Suetonius refert, ante id tempus administrare consueuerant. illis autem nobilius non sine causa dixit, ut ostenderet tantum huic magistratu ornamentum à Tito additum esse, ut iam sine dubio præferatur etiam cæteris magistratibus, qui non ab equitibus, sed à patricijs atq; ipsis imperatoribus gregi solebant. præfectus prætorij eius. præfectus prætorij talis apud Cæsares erat, qualis olim apud reges tribunus ælerum, & apud dictatores magister equitum. gerebat enim secundas partes post Cæsarem. præeratq; disciplina publicæ emendandæ, sed à principio parui huius magistratus auctoritas fuit. nec nisi per equites romanos exerceri soliti. postea uero à paruis orta principijs usq; adeo creuit, ut cum alijs præuocare à præfecto prætorij licuisset, omnis postea ab eo sublata fuerit præuocatio. Merito enim existimauit imperator, eum qui fidei atq; integritatis suæ testimonio præfinito ad huius potestatis amplitudinem sublatus esset, non aliter pro dignitate suæ splendore iudicaturum, quàm ipse faceret. ab huius quoq; sententia minores ætate, sicut ab aliorum magistratum iudicij restitui non licebat. Omniaq; hæc rei publicæ subintelligendum est præstas. Et nobis quidem qualis in castrensi contubernio, qualis es inquit nobis, hoc est qualem te exhibes nobis in castrensi contubernio, quasi dicat matrem & humanum. Nec quicquam mutauit in te fortunæ amplitudo, nisi ut prodesse tantundem posses & uelles. Corrector hunc quoq; locum pro more suo emendare uolens deperauit. & prout uelles, scripsit & ueles hac causa (ut arbitror) deceptus, quod tantundem putauit bis tantum significare, quemadmodum uulgus i doctorum opinatur. existimauit igitur hunc esse authoris sensum. Nihil mutasse in Tito amplitudinem fortunæ, nisi ut bis tantum posses, & bis tantum uelles, quàm antea uolebat & poterat. sed hæc sententia parum grauis est, & indigna plyniano acumine. uel enim Plynius non uoluntatem in eo mutatam esse, sed potestatem, & nihil inquit mutauit i te fortunæ amplitudo, nisi quod ubi prius pro innata ingenij tui facilitate multa uolebas, quæ non poteras, nunc tantum prodesse possis, quantum uelis. Tantundem nò bis tantum significat, sed æque tantum, dictumq; est quasi tantum idem. Itaq; cum cæteris i ueneratione tua pareant omnia illa nobis ad colendum te familiaris audacia sola superest. Sensus talis est. Cum cæteri in te experiantur omnia illa, quæ de dignitate atq; auctoritate tua supra memorauimus, nos uero in castrensi contubernio etiam humanitate tua fruamur, sit ut cæteri te mirum in modum uenerentur. nobis uero supersit audacia, ut te colamus familiaris. ideo addit. Hanc igitur tibi imputabis. id est si in dicando tibi librum nimis uideor audax, hanc meam audaciam imputabis tibi, & in nostra culpa tibi ignosces, quia uidelicet tu, culpæ nostræ causa

es, cum tantum nobis indulgeas. Perfricari faciem, nec tamen profeca quando alia via occurris ingens. Mos est eorum, qui cum pudore aliquid agunt, ut faciem perfricant, natura ipsa ad id impellente, quasi ad abigendum sanguinem, qui ex praecordijs ad faciem perficiam confluit. propter quod Aristoteles in problematibus quaerit cur pudore et verecundia facies hominum erubescere, timore vero et metu pallescere soleat, cum praefertim pudor nihil aliud sit, quam timor futurae reprehensionis. ita enim ab eo definitur. αἰδώς ἐστὶ φόβος τῆς ἀδοξίας. hinc ergo ortum est proverbium, ut quoties dicere volumus nos pudorem deponere. Dicitur perfricari faciem, hoc est pudorem expulsi. est ergo sensus auctoris. putabam pudori meo consuluisse, et satis excusasse audaciam. Sed ideo hoc parum profuisse. Nam si hic eras tuos mitis es, atque humanus, illic tamen occurris ingens, et submovens me longus fascibus, hoc est magnitudine et pondere ingenij tui. Fulgurat in nullo unquam verius dicta vis eloquentiae tribunitiae potestatis facundia. ordo est. fulgurat in te tribunitiae potestatis facundia, quae in nullo unquam verius dicta fuit vis eloquentiae, quasi plus in Tito possit facundia, quam in aliquo antea potuerit. eloquentissimus certe habitus et Titus, in primisque in extemporaria dictione commendatus. Fulgurat autem traxit a similitudine fulguris. unde mox subiunxit. Quanto tu ore primo laudes tonitrua enim semper ferè fulguribus succedunt, quemadmodum ipsa pluvia sequuntur. Corrector nescio qua ratione motus, hoc loco tibi pronomen addiderit scribens, tibi tribunitiae potestatis facundia, nisi forte ubertate linguae suae locupletiorrem facere Plinij eloquentiam voluit. O magna facunditas animi, quemadmodum fratrem quoque imitaberis ex cogitasti. Laudat in Tito studium poeticae, et facultatem ingenij, quod fratrem quoque natu minorem non sit dignatus imitari. Constat enim Domitianum in poetica maxime claruisse. unde de illo scribit Syllius italicus. Quin et Romuleos superabit uoce nepotes, Quis erit eloquio patrum deus, huic sua musae sacra ferent, meliorque lyra cui substitit Hebrus, Et uenit Rodope, Phaebo miranda loquenter. Itē. M. Valerius Martialis ad eum scribens, ita inquit. Non queras te sola decet, nec laurea Phaebi, Fiat et ex edera cuius nostrae tibi. Sed haec quis possit intrepidus aestimare subiturus iudicium ingenij tui? Postquam laudauit ingenium et doctrinam Titi, infert non posse sine timore ad eum scribi, quando iudicium eius merito formidandum est. Aestimare, considerare. Aestimare enim et existimare differunt. nam prius rem aestimamus. id est cogitamus. deinde qualis sit, existimamus. Vnde aestimare considerare est. existimare uero iudicare. Quintilianus. V elauit ei caput, et suo cuiusque animo dedit aestimandum. dictum autem aestimare ab aesteris, et timore pretium. sepe enim latina nomina cum peregrinis componuntur, ut biclinium, et epitogium, et de quo paulo post loquemur. flexibula. Ouidius. Quod qui cuique leget, si quis leget aestimet ante. Compositum quo sit tempore, siue loquar. Lacessitum, prouocatum propter illud, quod mox subdit, quia aliud est opus simpliciter edere. aliud alicuius nomini dedicare. Publicantium simpliciter liberos edentium, non scribentium ad aliquem nominatum. Humili uulgo. declarat quod sit humile uulgus, cum inquit agricolarum opificum turbae studiorum otiosis, qui in studiis literarum otiantur, hoc est desides sunt, et minime student, quales sunt mercatores, atque artifices. Quid te iudicem facis, cum sit opus iudicio tuo destinatum. Cum hanc operam conduce-rem, non eras in hoc albo. Perstat in similitudine iudicis, cuius mentionem facit. erant enim iudices coram quibus causae agebantur. Est igitur sensus, cum denuntiarem, me hanc cau-

sam acturum non eras unus ex iudicibus. Opera enim et opus differunt. Opus inquit Seruius dicitur quando ipsum significamus, quod geritur, si autem facinoroso genere dixerimus operas, si personas ipsas ostendimus, quae aliquid faciunt, quod quanquam uerum sit, non tamen absolute definitiuit quid sit opera. non solum enim persona est, quae aliquid agit, sed etiam actio ipsa, et labor, ut do operam uirtuti. do operam rei militari. do operam agriculturae. Cicero operam inquit exigendam a seruis. id est laborem et operationem corporis. **10** Rectius igitur Vlpianus ait. opera sunt diurnum officium. opus finis. fructusque opera. Terentius in uno uersu optime utrumque expressit, quod in opere faciundo opera consensus tuae. hinc opera pretium dicitur. id est fructuosum et ad rem pertinens. iuuenalis est opera pretium penitus cognoscere toto, Quid faciant agitentque die. At qui conducere praesca lingua uis consulti dicitur denuntiare, sed proprie quando actio datur in personam. Cum igitur conducerem hanc operam, hoc est cum denuntiarem me laborem tractandae huius causae sumpturum, non eras in hoc albo. id est non eras inter iudices descriptus. in albo enim nomina scribebantur eorum, qui magistratus et dignitates principis iudicio consecuti erant. unde diuini uiri primo, deinde centum uiri in albo descripti, lege etiam in albo praetoris describebantur. unde qui album uitasset, uel quodcumque aliud scripturae genus sua praesumptione turbasset, capite liter (ut Paulus inquit) non expectata ordinis sententia puniebatur. Quintilianus. Nultos cognouimus, qui tae dio laboris, quem ferre tendentibus ad eloquentiam necesse est, confugerint ad haec diuerticula desidia, quorum alij ad album se, ac rubricas transtulerunt, et formula, uel (ut Cicero ait) quaedam legum esse maluerunt, perinde itaque est, ac si dixisset, cum hoc opus editeris essem, non putabam te ipsum lecturum, nec iudicem eius futurum. ideo causam subdit. Quis maiorem te sciebam, quam ut descensurum huc putarem. Preterea est quaedam publicae et eruditorum reiectio. Alia ratio cur formidare Titi iudicium debeat. quippe alioquin potuisset illum ab huius operis lectione reuocare, quemadmodum Cicero, et alij docti sepe fecerunt. Extra omnem ingenij aleam positus, cuius ingenium sine dubio omnibus praefertur. Alea dicitur omnis ludus magna ex parte in fortuna uarietate consistens. unde Martialis de iudicibus ita inquit. Alea parua iudex, et non damnoosa uidetur, Saepe tamen pueris abstulit illa nates. Sed proprie de tessery dicitur. sunt autem tesserae, quibus i frutillis hoc est alueolis luditur. a plerisque uobos appellatae sunt. e enim uobos ex sex lateribus aequali latitudine planiorum quadratus, cuius est iactus, quae cuique in parte incubuerit, quae diu est intactus, imotam habet stabilitatem. Imperiti quidem huc uocant talum, siue taxillum. Est enim talus ossis genus, non plani, sed omnibus quatuor lateribus parum concavi, quo ludentes turricula utebantur, quam Persius orcam uocat, cum inquit. **50** Quid dexter senio ferret, Saue erat in uoto damnoosa turricula quantum Raderet angustae collo non fallere orca. De turricula scribit Martialis. Quaerit compositos manus improba mittere talos, Si per me misit, nil nisi uota facit. Ceterum ex hoc fit, ut alea etiam pro fortuna ponatur. Linius Nec tam ceterem aleam uniuersi certantibus timens. Quoniam uero fortuna omnis euentus anceps, ac periculosus est, et continue mutatione obnoxius. unde Apelles quondam interrogatus, cur fortunam sedentem finxisset, quoniam inquit stare non possit. Fit ut alea non modo pro fortuna, sed etiam pro dubitatione, et periculo ponatur, ut hoc loco, **60** extra omnem aleam ingenij, hoc est extra omnem dubitationem, et extra omne periculum, ut aliquis ei ingenio praefertur.

preferatur. Et quod miremur. quia Cicero ob summam excellen-
 tiam non videtur egere defensore. Per aduocatum defendi-
 tur. quia utitur auctoritate Lucij. Hæc doctissimum omnium
 persuum legere nolo. Lelium decimum nolo. Verba sunt Lucij.
 quibus usus est Cicero in libro de repub. Qui primus condi-
 dit styli nasum, qui primus scripsit satyras, quæ acerbiter
 quandam & acrimoniam styli habet, in uitijis insectandis. Nã
 (ut Quintil. inquit) primus Lucius in satyra in signem ade-
 ptus est laudẽ. Nasum autem dixit acrimoniam. quoniam ira-
 ti & seueriores obrugare nasum solent, atq; torquere, quod eti-
 am derisores faciunt. unde Valerius Marti. ex primere uolẽs
 multos Romæ derisores esse, ita inquit. Maiores nusquam ron-
 chi, iuuenesq; senesq; Et pueri nasum rhinocerotis habent. hoc
 est repandum atq; contortum, ac si diceret indignabundum, et
 semper deridentem. & alibi. Non cuiusq; datum est habere na-
 sum, hoc est uerborum acrimoniam, & diacritatem. Idẽ acres
 atq; derisores frequenter nasutos uocat. Quod si hoc Lucij, qui
 primus condidit styli nasum dicendum sibi putauit, si Cice-
 rianum præsertim cum de repub. scriberet. Qui enim de re-
 pub. scribit, uideatur non ad huc potius, quàm ad illum, sed ad
 omnes pariter scribere debere. Quanto uos causatus, quanto
 maiori causa, quando. s. neq; Lucilio comparãdi sumus, neq; Ci-
 ceroni. Ab aliquo iudice defendimur. Duobus modis ab aliquo
 defendi dicimur, uel cum ille nos defendit, uel cum ipsi defendi-
 mus nos, uel alius defendit nos ab illo tanquam iniuriam infe-
 rere, ut si nobis aduersentur iudices, & Cicero tueatur. Recte di-
 cimus defendi nos à iudicibus, nõ quod illi nos defendant, sed
 quod præsidio Ciceronis, ab illorum iniuria defendamur. Hoc
 sciendo modo intelligendus est hic locus, ut sit sensus, quanto ho-
 nestius poterimus ipsi nos tueri ab ijs, qui uolẽt de opere nostro
 sententiam ferre. Nã si Lucilio & Ciceroni licuit iudices, quos
 uoluerunt reijcere, longe profecto id nobis licebit. Verum corrector
 noster, cum hunc loquendi morem ignoraret, errorem ali-
 um fecit magis in signem, & pro defendimur diffidimus scri-
 psit, hoc modo quãto nos causatus ab aliquo iudice diffidimus.
 Sed hæc ego nõ mihi patrocinia ademi nuncupatione. quia scã
 licet nuncupauit, & aduocatum te iudicem dicendo tibi liberos me-
 os. Quam plurimum refert sortitur aliquis iudicem, an eli-
 gat, quia si quis sponte se iudicem fecerit, possem, quod supra re-
 tuli dicere. Quid te iudicem facit? Si uero elegerit iudicem, nullam
 habeo culpæ de preationem corrector addidit ne hoc modo
 quam plurimum refert sortitur ne aliquis iudicem, an eliget.
 Putans in eo errorem esse. quod elegantius dicitur. Cice. parum
 interest noster, an illius sit. Quintil. Quid enim refert aduer-
 sas res an secundas. & quo animo feras. Mulumq; apparatus in-
 terest apud inuitatum hospitem, et oblatum. Nam si oblatum est
 hospes. non potest accusari tenuis apparatus. si uero inuitatus,
 facile reprehendi potest. Interest hoc loco auctor pro differt ac-
 cipit, & cum recto coniungit. Seneca eodem modo usus est, cum
 inquit, id uero parum interest. Cum apud Catonem illum am-
 binus hostem. Duobus exemplis idem ostendit uerum esse quod
 dixit. plurimum refert. utrum quis sortitur iudicem, an eli-
 gat, quoniam qui cuiusq; eligat, facit eum summum suæ causæ iu-
 dicem, qui uero sortitur, potest ei, si uelit, contradiere. Primum
 exemplum est Catonis. hic cum popu. Roma. largitionibus cor-
 ruptus, tanquam mercenaria opera suffragijs uteretur (ut Plu-
 tarchus refert) persuasit senatui, ut decerneret quoscuq; desi-
 gnatos cogi debere, etiam si nullos accusatores haberet, subire
 iudicium, & rationem senatui reddere, quod est inique tulisset,
 & qui magistratum petebant, & plebs largitionibus assuetæ
 mox tamen candidati omnes in unum conuenerunt, contuleruntq;
 unusquisq; .xij. millia & semis dra gmarum argenti, facta spõ

sione, ut qui ex eis largitionem faceret, amitteret id argentum,
 arbitrumq; elegerunt Catonem, & pecuniam omnem apud
 eum deponere statuerunt. Sed cito reiecta pecunia uades acce-
 pit. Cum uero comitorum dies aduenisset, obseruatis etiam suf-
 fragijs quendam deprehendit contra sponsonem egisse, qui
 propter damnauit eum, pecuniamq; inter alios diuisit. illi ue-
 ro iustitiam atq; integritatem hominis admirati, multam re-
 miserunt, satis panarum dedisse eum existimantes, quando à
 Catone damnatus fuerat. Constatu ita res Catoni non medio-
 crem inuidiam, quasi senatus, iudiciumq; ac magistratum,
 uim & potestatem sibi arrogaret. Et repulsis tanquam honori-
 bus inceptis gaudentem hoc est qui gratis habebat repulsas,
 tanquam is qui huiusmodi honores paruificabat, candidati
 magistratum petentes, Maeritinus in pane gyrico. Quis igno-
 rat tum quog; cum honores populo Romano suffragijs manda-
 bantur, multos fuisse candidatorum labores? ediscenda omni-
 um nomina. tributum omnes, atque etiam singuli salutandi,
 prehensandæ obuiorum manus. omnibus arridendum. Can-
 didati autem dicebantur, quod candidis utebantur uestibus, si-
 ue ad denotandum integritatem, quod solus hic color syncerus,
 ac purus & minime inquinatus est. Sive ut prospiciat ab omni-
 bus possit eos pecuniam nõ habere, quam ciues corrumperent,
 unde & tunicati id faciebant, & non togati, quod tunica nul-
 lum sinum habebant, sive ut cicatrices uulnerum, quæ pro re-
 pub. in bello susceperant, uiderentur, quibus potius, quàm gene-
 re, aut pecunia dignos imperio iudicabant. Ire autem candi-
 dati per comitia solebant, suadendo, rogando. submitiendo se
 omnibus, & nudato etiam corpore cicatrices ostendendo. Cum
 tribunos appellaret Lucius Scipio asiaticus. Alterum exem-
 plum Scipionis Asiaticæ. hic cum peculatus dånatus esset ob an-
 tiochenam pecuniam, & ob eam rem Caius Minutius Augu-
 rinus tribunus plebis, quod prædes non daret, duci eum in car-
 cerem iussisset, ad collegium tribunorum appellauit. iter quos
 erat T. Gracchus, qui aduersus eum, & Africanum fratrem
 ex professo inimicitias gerebat. Cum uero cæteri tribui plebis
 inter cætera recusaret, Tiberius gracchus iurauit primum Sci-
 pionibus se in gratiam non redisse, deinde huiusmodi decretum
 reuocauit. cum L. Cor. Scipio die triumphi sui currum actos ho-
 stium duces in carcerem coniecerit indignum, & à maiestate
 Po. Ro. alienum uideatur esse, ipsum duci quo coniecti sunt ho-
 stium duces. Itaque Lucium Cornelium Scipionem Asiaticum
 à collegæ ui prohibeo. Est igitur sententia Plinij. Candidati
 quidem Catonem seuerissimum uirum. Scipio asiaticus Tibe-
 rium Gracchum hostium iudices elegerit, sed illi quidem ad
 ostendendam innocentiam, quod in rebus humanis maximum
 putat. Scipio uero quia talem esse causam suam sciebat, quæ
 non posset & ab hoste non probari. Ego uero merito temera-
 rius uideri possum, qui libellos meos leuiores operæ dicui tibi,
 quem in summo fastigio positum scio etiam à salutantibus
 religiose adiri. Inimico iudici se probari posse, apud inimi-
 cum iudicem causam suam probari. quia scilicet magna est
 uis ueritatis, & iustitiæ. Corrector hunc locum corrumpit
 hoc modo se approbare posse nesciens, quod cum probari
 aliquem dicimus significamus causam eius bonam fieri. Vn-
 de prouocatio appellatur à prouocando, scilicet que admo-
 dum appellatio ab appellendo. sed illud notandum prouo-
 care accusatum requirere cum præpositione ad, ut pro-
 uoco ad tribunos, prouoco ad senatum. Appellare uero fre-
 quentius accusatum habere sine præpositione, ut ap-
 pello senatum. appello tribunos. unde & iudex ad quem
 appellatur, appellari dicitur, & appellatur, non autem col-
 litigator, cuius gratia appellatum est (ut uulgus accipit)

Sunt ex his plinij

in quo fere omnes nostri iuriconsulti errare consueverunt. Summa eloquentia. Summa eruditione praeditum. summam eloquentiam & summam eruditionem habentem. praeditus enim non dicitur ornatus (ut quidam putant) quod duntaxat in bona parte accipitur, sed usurpatur in bonam, & malam partem, ut praeditus sum bono, & praeditus malo quasi affectus. Cicero pro Scylla. Me singulari immanitate, et crudelitate praeditum. idem pro Papyrio. Senectute affectus. morbo praeditus, quod autem eloquens atque eruditus fuerit Titus, Testatur Suetonius cum inquit, Latinae, Graecaeque linguae, uel in orando, uel in fingendis poematibus promptus & facili ad extemporalityatem usque. Et mola tantum salsa litant. Mola dicitur far tostium & sale sparsum, quod eo molito hostiae asperguntur. leuioris opere. leuioris laboris, propter rationes, quae sequuntur. Perquam me diocrem, ualde mediocre, hoc est minus, quam mediocre. Orationes, sermones uel orationes & sermones differunt. oratio enim magis ad oratorem pertinet omni que ex parte perfecta est. habet numeros. figuras. affectus. Sermo uero magis ad philosophum. unde Cicero. Mollis est oratio philosophorum umbratilis nec sententis, nec uerbis instructa popularibus, nec iuncta numeris & soluta, nihil ratum habet. nihil inuidum. nihil atrox. nihil mirabile. nihil astutum. Casta. uerecunda, uirgo incorrupta quodammodo. itaque sermo potius, quam oratio dicitur. Quamquam enim omnis locutio oratio est, tamen unius orationis locutio hoc proprio signata nomine est. Aut casus mirabiles, euentus uarios, oes antiqui codices habent mirabiles. Corrector emendauit miserabiles, quae ratio id fecerit nescio, cum praesertim mox sequatur, non alia iuncta dicta, quod certe non sequeretur recte post casus miserabiles. non enim iucunditatem, sed modestiam potius nobis afferunt, quae miserabilia sunt. Sterili materia natura rerum, hoc est uita narratur propter ea, quae supra dicta sunt, quasi mollis est oratio philosophorum, & umbratilis, nec laborat ut facunde orate copiose dicat, sed ut rem de qua agitur, declaret. Et haec sortidissima sui parte narratur. Sterili materia, ut pote uocabulis plurimarum rerum, aut rusticis, aut externis immo barbaris. Cum honoris praefatione ponendis. i. temporibus, & non ponendis, nisi cum praefatione reuerentiae. solennis enim quoties turpe aliquid uel parum honestum uerbum usurpanus, praepone hanc uerba, quod cum uenia dictum sit, uel honor sit auribus uestris, uel honor sit legentium auribus, uel aliquid simile, unde cum uolumus dicere turpia uerba, honestius possumus dicere cum honoris praefatione ponenda, hoc est quae ponenda non essent, nisi praepositis illis uerbis honor sit legentium auribus. Praeterea interest, praesens est, proposita est. Non trita auctoribus uia, propter id quod sequitur. quia apud Latinos quidem nemo fuit, qui haec tentauerit, apud Graecos nemo, qui oia scripserit. Nec quae peregrinari animus expetet, hoc est desideret, nescio cur corrector expelet dicere maluerit. Magna pars studiorum amoenitates quaerimus. elegans loquendi modus pro magna pars nostrorum quaerit, uel nos magna ex parte quaerimus, quod genus figurae apud Grammaticos dicitur Synthesis, sic Virgili. pars in frustra secant. studiorum amoenitates, studia amoena, quemadmodum est contrario Virgili. ferimur per opaca locorum. i. per loca opaca atque obscura. Quae uero tractate ab alijs dicuntur immensa subtilitatis obscuris rerum tenebris premuntur. quia nemo est qui ea atrectet. nemo qui legat. Ita omnia attingenda nobis. s. sunt. obijcit enim quaedam, quae retrahere eum a scribendo uidentur. deinde ea soluit quae rōs in diuinatione uocant, hoc est particularium rerum disciplina. in diuinatione enim proprium dicitur. rōs disciplina. Equidem ita sentio. soluit obiectionem quam fecerat. quamquam enim uideantur inquit illa, quae dixi me retrahere, tamen magis cen-

seo laudandum, ut utilitas inuandae praefatur gratiae placendi. Ni animus inquit. animus inquit. adiectum enim nomen est hic & haec & hoc inquit inquit. Profecto enim populi gentium uictoris. Et non nominis gloriae, & reliqua. Ordo est. dicit enim profecto illa composuisse Liuium non sibi sed gloriae populi gentium uictoris & gloriae Romani nominis, ut Liuius. ideo scribere se dicit, quia animus inquit pacatur opere, hoc est laborat. ponitur enim interdum opus pro opera, ut hoc loco, & apud Virgilium, mollibus est stratis opera ad fabrilis surgit, quasi ad operas & labores fabriles. Non animi causa, non uoluptatis & delectationis gratia. dicimus enim in propinquum rus animi causa profectus sum, id est uoluptatis, & recreandi animi causa. Viginti millia rerum. postquam soluit obiectionem & confirmauit propositum suum. nunc modum, & ordinem scriptorum suorum ponit. dicit enim se ex locutione arate duorum millium librorum, qui raro uideri solent, elegisse auctores centum, ex quibus sumpsit viginti millia rerum, quae. xxxvi. uoluminibus inclusit, multis additis, quae aut nesciuerunt priores, licet extarent, aut non extabant tunc, sed postea experientia & tempus uita hominum ea inuenit. Thesaurus oportet esse, non libros. oportet non libros esse, sed thesauros. uiginti autem nullia rerum dixit, hoc est infinitas res, ponendo numerum finitum pro infinito. Exquisitis auctoribus, hoc est electis. Quaeere enim & exquirere differunt. nam quaeere est scrutari. inquirere. Exquirere uero est scernere & eligere, quemadmodum cogitare est mente, uel ingenio aliquid rimari. Ex cogitare uero est cogitando inuenire. Subsius temporibus a rebus necessarijs subtrahitur. dicuntur enim subasiua tempora ea quae subtrahuntur a rebus nobis necessarijs, ut ad aliquem usum accomodemus, quae uernacula lingua dicimus tempora sierto subtrahita. Declarat hoc optime Aulus Gellius, cum inquit, quantum autem uita mihi deinceps de uim uoluntate erit, quantumque a cura, & a re familiari procurrandoque calculi liberorum meorum dabitur otium, omnia subasiua tempora ad colligendas huiusmodi memoriarum delectationum conferam, dictaque sunt a succidendo, quasi succidantur a rebus necessarijs. ideo addidit, id est nocturnis. quia subcidere aliquid non poterat ex diurnis temporibus, quae non sibi, sed alijs impendebat. corrector quia huius uel si gnificationem minime intellexit, addidit quietis. scripsitque subasiuis quietis temporibus, quod si quis eum rogaret, quae sint subasiua tempora quietis, nescio quid mustaret. Nequid nostris putetis cessatum horis, ne putetis nos a studio cessare. & his horis, quae curando corpori natura indulget, quod mox declarat. Dies nobis impendimus, dum exercemus officia nobis a Caesare delegata. multas enim procuraciones gessit Plynius. multos magistratus obuiit (ut scribit Suetonius) Cum somno ualitudinem computans, facta cum somno ratione tantum ei impendimus, quantum curandae ualitudini satis sit. Dum ista mustitamus, id est secreto loquimur, nocturni uidelicet scribentes. mustito frequentatissimum est ab hoc uerbo musto. mustare est secreto loqui, & quasi murmurare. Ennius. In occulto mustabant. uulgo autem pro citare ponitur. ideo non decet mustare bonorum. Mutare etiam loqui est. idem. palam mutare plebeo piaculum est. Profecto enim uita uigilia est, quia somnus morti similis est, et homo soporatus parum differt a mortuo. Quibus de causis atque difficultatibus nihil auso promittere, hoc ipsum cum praestis quod ad te scribimus. Cum inquit propter huiusmodi difficultates, nihil de me promittere audeam, tu hoc ut audeam praestas. quoniam ad te scribo, & non est fiducia haec, quasi de me ipso confidam, sed dicitur quia hoc accidit, dum librum tibi dedico. multa enim ideo pretiosa uidentur, quia

sunt templis dicata. Corrector non emendauit hunc locum, ut
dicatur scriberetur, sed scripsit indicatur uulgarem secutus
errorem, nec animaduertit Plinium declarare sese cum ingt.
multa enim ideo pretiosa uidentur, quia sunt tēplis dicata, nec
fiducia operis hæc est, quæ me audacem facit. nos qdem omnes
patrem te, fratremq; diximus. excusat se quod non amplius in
laudibus uagretur, scripsimus ingt de uobis omnibus patre. s.
v. e. p. asiano & te & Domitiano fratre. Quo loco nō possum
non admirari, quod corrector noster non aduertit ad Titum,
non ad Domitianum et pistolam fratri scribi cum eum tanquā
nati maiorem præposuerit, aliqñ enim dixisset fratrem teq; di
ximus. opere iusto temporum nostrorum historiam orsi à fine
Aufidij Bassi. ordo est. nisi historiam temporū nostrorum a fine
Aufidij Bassi. iusto, hoc est magno uolumine. dicamus enim ius
tam rem magnam, quæ admodum bonam, ut bonam partem,
& iustam partem nō gnā partem, & benedictus. i. ualde do
ctus. scripsit autem Plyn. unū, & .xxx. libros historiarum à
fine Aufidij Bassi. Quæ iam pridem pacta sanatur, quæ iam
pridem confirmatur per res gestas nostras, hoc est uera esse com
probatur, sic superius, ut in quædā acta exeant, hoc est in quas
dā res gestas. Sācere est firmare. roborare. decernere. unde san
ctio dicitur, & sancta res. i. decreta & inuolabilis. Et aliqñ
statutum erat heredi mandare nequid ambitioni dedisse uita
indicaretur, nisi uirtute uestra et rebus gestis confirmarentur ue
ra esse, quæ de patre te et fratre scripsi. statuerā historiam oēm
delegare heredi, ut si uirum æderem, quæ uerū excederet uide
rem consuluisset ambitioni, & p̄mendacæ principum gratiā
quasiuisset. Vbi sit ea quæ uerū. a correctore temere. additum est.
Perinde uero ocapantibus locū fæuo ego et posteris. Hic opus
suum cōmendat Plyn. dicit enim se scribēdo fæuere æque et his
qui ante eum scripserunt, & his qui post eum scripturi sunt. nam
& gloria illorum consuluit, non fraudādo illos nominibus su
is, & hos ad certandū se cum prouocat, quemadmodū fecit ipse
cum prioribus. p̄inde aliqñ significat ita, & tunc si agit post
se ac, uel ac si, uel atq; si, ut fac perinde, ac si res tua eēt.
& fæuo rei tuæ, perinde ac meæ. Si uero negatio præcedat, si a
guit quādam. Suetonius in uita Domitiani, nulla tamen re p̄inde
moris quā in respōso mathematici. aliquando uero significat fa
tis, siue multum, cum absolute ponitur, ut idē Suetonius in uita
Galbæ, quare aduentus eius non p̄inde gratus fuit, hoc est non
satis gratus, uel non multum gratus. nonnunquam significat
æque, ut hoc loco, & apud Ciceronem in epistolis, Ego te et Do
labellam perinde diligo. Corrector nō p̄inde, sed proinde scri
psit, quod cum significet ideo, uel potius, ideoq; & semper à su
periore sententia dependeat, quomodo hic stare possit, ipse di
cat. Argumentum huius stomachi mei habebis, quod. s. æque si
ueam prioribus & posteris. stomachus aliquando in malam
partem capitur pro indignatione, ut non possum sine stomacho
scribere. aliquando in bonā pro facilitate, ut hoc loco huius sto
machi mei. i. huius meæ facilitatis & mansuetudinis, & beni
gnitatis. Non ut pleriq; ex his, quos antiqui, quos commemorau
it. corrector secutus communem errorem Attica scripsit, qđ usq;
adeo admiror, ut nō sciam quē locum corrigere potuerit, quā
do hunc non correxit, præsertim cum Plyn. mox dicti sui ratio
nem reddat, cum inquit. Scito enim conferentem me auctores de
prehendisse ab adiuratisimis & proximis, ueteres transcri
ptos ad uerbum, neq; nominatos. adiurati, cuius uerbi superla
tuo Plyn. uittur hi dicuntur, qui uinculo quodā amicitie, quasi
sacramento astricti sunt. hi ab alijs deuoti dicuntur forantes.
gili soli diuinos uocant. adiuratisimis igitur. i. communissimis.
Nō illa uirgiliana uirtute, ut certarent. Virgilius, licet nō nomi
nauerit auctores à quibus sumpsit, ita tamen uersus illorum sit

is inseruit, ut uideremur de carminis excellentia uelle certare.
Non acroniana simplicitate, qui & Platonem, & Cratorem,
& Panetium, quos secutus est, nominauit. Alioquin si neq; au
thores nominent, neq; de doctrina certent, ut Cicerō, & Virgi
fecere, non tam scribere, quā aliorum scripta furari dicendi
sunt. Obnoxij animi, non liberi, sed seruilis, id enim obnoxij
dicitur, quod alicui obligatum est, & subditum. Cum fors fiat
ex usura. tunc enim fœuus minime dānandum est, cum usura
cedit in sortem. fors principale mutuum dicitur usura, quod sor
ti accedit. Inscriptio apud græcos mira felicitas. nunc de ti
tulo operis acturus primo iridet copiam titulorū, quibus græ
ci uiuunt. deinde ostendit nostros festiuioribus titulis ufos. ter
tio se consulto inscriptionem dimittere festiuam profiteretur. Mira
felicitas. mira uertitas. dicuntur enim felices et lætæ segetes,
quæ uberes & fœcunda sunt. Cerion inscribere. alij inquit
opus suum inscripserunt cerion quasi fœuue et iucundū græci
enim uirior uocant fœuum. alij uirias à μαλθείας inscripse
runt, hoc est copia cornu. ita enim dicunt uirias à μαλθείας.
hoc autem fœuisse iter alios dicitur Helius Melissus in libro, quē
scripsit de loquendi proprietate, quem cum æderet ingentis cu
iusdam illecebræ titulo inscripsit, & ceras amaltheas appella
uit. uelut lactis gallinacæ sperare possis in uolumine haustum,
perinde scripsit opus cornu copie, ac si in eo lac gallinæ liceret
haurire. antiquum enim prouerbiū est, cum significare uolu
mus omnia in aliquo loco reperiri, ut dicimus gallinacum lac
facile ibi inuentum esse. iam iam mox pandectæ. genitui casus
pandectæ. dicitur autem pandectæ από τού παντα δέ χροδου,
quod omnia habeat, quasi omne rerū atq; doctrinarum conti
neat genus. inscripsit autem hoc nomine opus suum Tiro Tulli
us (ut Aulus Gellius refert) cum quid p̄adectæ dicitur, expo
nit. Enchiridiō. pinachidion. genitui casus sunt, iā inquit mos
πινάχιδιον, ἐπιπέδιον. ita enim apud græcos dicitur. En
chiridion aliquando gladiolum significat, aliquando libellū,
qui haberi frequenter in manibus debeat, quale est enchiridi
on Epicteti. & enchiridion Aurelij augustini. appellabant
igitur opera sua enchiridia, hoc ē utiles libros, et semper haben
dos in manibus. πινάχιδιον autem & per diminutiuum
πινάχιδιον dicitur tabellæ, in quibus capita omnium re
rum continentur. Latine indices dicimus. itaque pinachidia li
bros suos uocant quasi multarum indices rerum. Inscriptio
propter quas uadimonium deseri possit. hæc clausula per op
positionem posita est. est enim ordo. iam iam mox pandectæ en
chiridion pinachidion, quæ tales inscriptiones sunt, ut licet
earum gratia etiam fidem uiolari. Antiquum enim prouerbi
um est, quoties magnum aliquid significare uolumus, ut dica
mus posse propter id uadimonium deseri, quod perinde est, ac
si diceret ius uiolari. Deserere enim uadimonium summum est
scelus. Ac cum intraueris, di, de. e. q; omnes, quā nihil in me
dio inuenies. licet tam magna tituli polliceantur, cum libros ape
ris nihil inuenies. Nostri crassiores, antiquitatum, exemplorum,
artium, quam facitissime lubricationem dicunt. Nostri in
quit, hoc est Latini, qui in antiquitatibus & exemplis & arti
bus meliores sunt, quā græci, magis faceta inscriptione uten
tes, lubricationem dicunt, quasi opus nocte. lubricari enim est
aliquid nocte ad lucernam componere elaboratum ad lucer
nam. Aul. Gel. eadem ratione opus suum noctes atticæ uoca
uit. Ut qui ait bibaculus eram, & uocabar Pantomimus.
Asserit Varro in satyris suis susulit & flexibula. Varro
ut multis in locis, præsertimq; apud Nonium Marcellum intel
ligi potest satyrā scripsit, cui nomen imposuit flexibula,
quod interpretari potest consilium fictens. Βουλή enim
apud græcos consilium dicitur. & est sensus, quem admodum

Publi

Publi

Bibaculus, qui ob egypti imitationem Pantomimus dicebatur. Refert Varro in satyris suis, sustulit inscriptionem, quam fecerat. i. flexibula, quasi poeniteret opus suum tam illecebrosi titulo nuncupasse. ita enim flexibula dici potest, quemadmodum flexanima dicebatur. Cicero. Sed tantam vim habet illa, quae recte à bono poeta dicta est flexanima, atque omnium regina rerum oratio. Apud graecos desit nuncari Diodorus, quia neque festiuis inscriptionibus usus est, neque historias suas alicuius nomini de dicitur. Appioni, quidam grammaticus inter eos, qui illecebrosi titulis utebantur, ponit etiam Appionem grammaticum, qui tantum inscriptionibus suis pollicebatur, ut donare se immortalitate diceret eos, ad quos scribebat. Hic filius fuit Plistonica, cui cognomen Moctus fuit genere Aegyptius, quamuis Helicrius Cretensem fuisse dicit grammaticum. Apollonij archebij discipulum audiuit et Eufranorem senio iam confectum. Centesimum enim aetatis annum excesserat. docuit publice grammaticam Romae sub Tiberio et Claudio caesaribus, successitque Theoni grammatico. floruit tempore Dionysij Halicarnasae et Iosephi, qui librum aduersus eum scripsit. adidit historias omnium gentium, et pleraque alia opera scripta reliquit. Quem Tiberius caesar cymbalum mundi uocabat, quonia publicae famae tympanum potius uideri posset. necesse enim erat maxime eum de his scribere, quos immortalitate donare pollicebatur. Me non poenitet nullum festiuorem inuenisse titulum. sensus talis est. mihi et si gratum sit, quod nullo tali titulo usus sim, ne tamen omnino uidear graecos improbare, sequar nobiles illos pictores Apellem et Polycletum, qui etiam perfecta opera pendenti titulo inscripserunt. Conditoribus. compositoribus, ut legum conditores dicuntur. In libellis, uis, quos ad te mitto, pendenti titulo imperfecto, nam titulus eius talis erat uidelicet. **APELLES** Facebat. Similiter et **POLYCLETUS** Facebat. hi enim erant tituli eorum, tanquam inchoatae semper arte et imperfectae. non enim scribebatur Apelles fecit. Polycletus fecit, sed Apelles facebat. Polycletus facebat. Ut contra iudiciorum uarietates superesset artificia regressus ad ueniam, ueluti emendaturo quicquid desideraretur, si non esset interceptus. Hinc est quod Apelles etiam perfecta opera in pugna tractantibus proponebat. ipse uero post ipsam tabulam latens, uita quae notarentur auscultabat uulgum seipso longe diligentiora iudicem existimans. Si non esset interceptus. si non antea moreretur. Tanquam aliquid singulis fato ademptum. tanquam morte intercepti perficere ea nequiuissent. Tria opera fuisse Apellis dicuntur, in quibus titulus erat. Apelles fecit. imago ueneris ex euntis e mari. Castor et Pollux cum uictoria, et Alexandro in curru triumphante. Quo apparuit summam artis securitatem auctori placuisse in illis tribus. scilicet in quibus existimauit nihil prorsus addi posse. Et ob id magna inuidia affuere omnia ea omnes enim ea habere cupuerunt. unde primam ueneris imaginem Diuus Augustus dicitur in delubro patris Caesaris, cuius inferiorem partem corruptam, qui resciret non potuit inueniri. Postremas uero tabulas posuit in fori sui partibus celebrari. Ego plane meis adici posse multa confiteor. ego inquit aperte confiteor multa addi posse meis libris non solum uis quos in praesentia ad te mitto, sed alijs etiam quos iterea edidi, obiter, quod uulgo dicitur in adentem. Inuenialis, atque obiter leget. dictio est composita ex ob et iter, quasi inter eundem. istos Homeromastixes. scilicet inuidios et maledicos. Alludit enim ad Zoilum. hic cum libros aduersus Iliadem atque Odysseam Homeri composuisset Alexandriam ueniens reuertit eos Ptolemaeo regi. Ptolemaeus cum animaduertisset poetarum parentem immerito absentem uexari, nullum illi dedit responsum. Zoilus cum

diu fuisset in regno, tandem inopia omnium rerum compulsus regem adiit, rogans ut dari sibi aliquid iuberet. Tum rex, Homerus, qui ante annos mille decessit aeo perpetuo tot millia hominum pascat, quare tu quoque debes, quod meliori ingenio te profiteris, non modo unum, sed etiam plures alere posse. Diuum profecto sapientissimo rege respōsum. a quo non longe post eundem paricidij damnatum poenas luisse cruci affixum tradunt. hic uero cognomen adoptauerat, ut homeromastix uocaretur, quod uerbum apud graecos flagellum significat. Tractum inde pro uerbium, ut omnes huiusmodi doctorum uirorum calumniatores homeromastixes dicantur. ita enim uerius dixerim, quam ut audio sticos et peripateticos et epicureos quoque. tales enim se facebant Plinij calumniatores. sensus quidem manifestus est. At corrector, qui ita scribat. ita enim uerius dixerim, quonia audio et sticos et dialecticos et epicureos quoque, quid significare uelit ipse aperiat. nam de grammaticis semper expectantur parturirent aduersus libellos meos, quos de grammatica edidi. expectantur inquit iandiu, ut grammaticae parerent aliquid aduersus libros, quos de grammatica scripsi. illi uero enim frequenter iam. x. fecerunt abortiuos, hoc est nihil pepererunt praeter minas, et inania uerba. subinde significat frequenter cum quodam interuallo, ut si dicam me subinde respicere an post terget aliquis me sequatur. cum celerius etiam elephanti pariant, hoc ideo inquit, quia. x. annis gestari in utero elephantis uulgus existimat. Aristo. biennio, nec amplius, quam singulos uno partu gigni refert. uiuere autem annis ducentis, et quosdam trecentis. est autem uetus prouerbium, cum significare uolumus aliquid tarde fieri, ut dicamus, celerius elephanti pariant. Cernimus etiam aduersus Theophrastum. consolatur se exemplo Theophrasti, quasi dicat non esse mirandum si aduersus se aliquid scribant, cum etiam aduersus Theophrastum scribere quoque mulier ausa fuerit. Corrector noster Proteruius scripsit C. Tiberonis, in quo quid sibi uoluerit, aut cui uerbo is casus iungatur, ipse exponat. hominem in eloquentia tantum, ut nomen diuinum inde inueniret. Dicitur est enim Theophrastus, quasi dea propterea, hoc est diuina quaedam composito orationis. Sic enim ab Aristotele praecipiente impositum ei nomen fuit, cum antea Tyrannus uocaretur. Et prouerbium inde natum, suspensio arboris eligendam, hoc est prorsus desperandum esse, quando aduersus doctissimos uiros scribere etiam mulier ausa praesumunt. Non queo mihi temperare, adducit aliud exemplum Catonis, scilicet Cenforini, qui licet sub Africano, licet contra Annibalem militasset, nec potuisset ferre Africanum superiorem, et imperator triumphum reportaasset, non potuit tamen attere calumnia toribus, qui libros suos de rei militaris disciplina carere audent. et ne africanum quidem ferre potuisset, quasi indignaretur sub eo imperatore militare. Quid enim ad te in meo uolumine. haec sunt uerba Catonis aduersus calumniatores operis sui. Sao ego quae scripta sunt, et si palam proferantur multos fore, qui ita reprobent, ut eligant. sententia et acta et clara est, corrector ita rupit multos fore, qui inuiti legant, ita non satis ei fuit peruertere Plinium, nisi Catonem quoque depraeteret. Nec Plancus illepide. tertium exemplum refert de Planco, qui cum audisset Asinium Pollionem orationes aduersus se parare, quas ipso mortuo ne responderet posset, uel ipse Asinius uel filius eius adiderant, dixit cum mortuus non nisi laruae iuctari. nec Plancus illepide. subaudi dixit. Non nisi laruae iuctari. laruae dicuntur noxiae inferorum umbrae, et nocturni lemures. Varro de uita Patruo. in sacris fabas iactant nocturni, ac dicunt se laruae, et lemures domo extra ianuaam eijcere, nunc generali uocabulo, laruae seu laruati dicuntur, quicunque alienas facies sumunt. Ergo fecerit, nihil

formidantes propter rationes quas supra diximus. dicitur enim securus quasi sine cura. unde securi sunt qui periculum non timent etiam si periculo obnoxii sunt. nati vero e contrario qui periculum obnoxii non sunt etiam si securi non sunt, sed periculum timeant. Contra utilitatos. id est uti uos litigatores, hoc est obrectatores, et calumniatores. hi enim nihil aliud quam utilitatos sunt, cum sola prauitate contentione querunt. Exequatur reliqua proposita, honestius loquendi modus, hoc est exequatur reliqua, quae ad propositum pertinent. Quia occupatio nobis tuis publico bono parandum erat. hic rationem afferre quare omnium librorum capitula in principio operis posuerit. et haec est ratio, quia parandum tibi erat publico bono, hoc est propter publicas occupationes, subiunxit huic epistolae quid singulis libris contineatur, ut neque tu, nec tua causa caeteri perlegendi omnia laborem suscipere peris. Sed inueniri facillime posset quod quisque desideraret. Quod fecit in literis nostris. id est in Latina lingua. confirmat enim institutum suum auctoritate Valerij Sorani, in libris quos *ἐπιτομίδωρ* scripsit in libris quos scripsit de spectaculis. hoc enim *ἐπιτομίδωρ* significat, quod uerbum *ἐπιτομίδωρ* deductum est. nam *ἐπιτομίδωρ* aspectus est. liber ergo *ἐπιτομίδωρ*, hoc est liber spectaculorum. Nescio quare ratione corrector non epoptidon, sed epoptidon scripsit, nisi ut in penultimo quoque proximi uerbo erraret. In igitur tibi absolui me Franciscus, quod a principio pollicans fueram, et una cum expositione Plyniani proximi duos et uiginti errores correctoris satis iniunges ad te mihi, quod bene uolenti non nostram restor, quam sola uirum et summa illa studiorum necessitudo contraxit, me non inuidia fecisse. neque enim inuidio alius bonum, quo ipse careo, quin potius glorior, et sensum quendam uoluptatis percipio, cum illa, quae mihi defuit, intelligo alius superesse, non odio cum non modo doctos et eruditos uiros, sed quoscumque bonarum artium studiosos non amore tantum, uerum etiam singulari obseruantia prosequar. non studio laudis, quam expectare ex re tam parua, uel nullam, uel perquam meliorem poteram, sed solo ueritatis desiderio. Et quia tam egregium auctorem pati non poteram tam laetum, ac sordidum arcum ferri, ut non modo non alliceret homines ad legendum, sed potius fastidio quodam et quasi stomacho abalienaret. Tum quod uidebam in tanta uolumine librorum multiplicatione Latinam linguam (nisi prouideretur) contra spem atque opinionem omnium breui tempore perituram. ferant haec aequo animo correctores. nec nobis succenseant, sed agant potius gratias quod hoc breui opusculo uiam eis, quam tenere debeant, ueluti in uento digito demonstrauimus, sed quae ad reliquos errores, quos toto libro penes infinitos uel dimiserunt, uel fecerunt, emendandos accingant, in quo non deerit eis Besarionae academiae operam, si ea uti uoluerint, et nos certe quantum ingenio, quantum mediocri doctrina, quantum studio ualebimus rei tam utili, atque honestae operae nauabimus. Tu uero me Franciscus, quem ingenio excelsum, et natum aliumque in literis, et optimarum artium studijs flagrantem omnes et norunt, et praedicant, telem te in hoc opere praestitum, ut intelligant uniuersi, neque consilium, neque operam, neque fidem tuam in re tam necessaria defuisse. Vale beneque et feliciter.

Cornelius Vitellius Parthenio Benacensi suo salutem. Data est mihi tandem ex negotij facultas, si punctum libellum perlegendi, quo Plynij in naturali historia ad Titum Vespasianum epistolam corrigi, simul et interpretatur, qui ut a patre dicam quod sentio, uisus est mihi magna diligentia. maiori ingenio, tanti ope-

ris initium multis in locis attingisse. Quod profecto a titulo ipso usque ad caeterum, correcturum pariter et impressurum incuria, adeo deprauatum erat, ut doctissimum, ac prope diuini auctoris nomine et ingenio uix dignum uideretur. Verum dum in Alaricem episcopum, qui primus omnium in praefectibus Romanis Plynium recognouit, uehemens fertur, caecus, ne aliter dicat, quaedam meo iudicio partim animaduertit, ac frigide interpretatus est. Quos locos Parthenio dulcissime notauit omnes. non maleuolentia et odio, aut ambitione aliqua. neque enim is sum, qui alieni ingenij obrectatione mihi famam queram, sed ut bonae fidei esse cognoscas. hac enim proxima astate, cum libellum illum mihi legendum uenetis dedisses, negaremque tunc me illum posse euoluere dixi (ut scis) Latrum mecum Patruum, hac conditione, ut cum primum possem, quid de eo sentirem, ad te scriberem. Quod si tardius opinione tua factum est, negatius, quibus plus nimio distrigor, imputabis. Sed de his satis parum enim peccat, cuius fides tempore tantum lapsa est. Nunc ad Plynium. Qui cum causas addit, Cur Titum imperatorem, uiuo patre Vespasiano appellet, uerebatur enim ne Tito hac appellatione stomachum faceret, propter Vespasiani patris suspicionem, de qua inferius dicimus, sic ait. Agnoscas hoc castrense uerbum. Ille enim (ut scis) permutatis prioribus syllabis, durius solum se fecit, quam uolebat existimari a uernaculis tuis et familiaribus. Sensus uero est. Non ego Titum primum regnum te patre te imperatorem appello, sed agnoscas hoc castrense uerbum. Omnium enim militum fauore in castris apud Hierosolymam ea appellatione honestus est. Et ille (ut scis) permutatis prioribus syllabis. id est reuocatis, et retrouersis carminibus, durius quam uolebat existimari a domesticis tuis, id fecit. Quaedam enim Titum amicus, carmine sordido, cum laudando imperatorem obscurius fortasse appellauerat, ne male de Tito filio suspicantem patrem Vespasianum offenderet, quod coniectari facit Tranquillus de Tito sic scribens. Et ad perdomandam iudaeam relictus, nouissima Hierosolymae expugnati. ne duodecim propugnatores totidem sagittarum confectis ictibus. Caepitque eam nauis filiae suae, tanto militum gaudio, ac fauore, ut in gratulatione, imperatorem cum consulauerint, et subinde prouinciam decaentem denouerint suppliciter, nec non et munaciter efflagitantes, aut remaneret, aut se cum omnes pariter abduceret unde nata suspitio est quasi de sciscere a patre, orientisque regnum sibi uedicare tenta esset. quam suspicionem auxit, postquam Alexandriam petens, in consecrando apud Memphim Api boue diadema constituit. de more siquidem ritusque praesae religionis, sed non deerant, qui secus interpretarentur. Quare festiuans in Italiam, cum Rhegyptum, id est Duteolos, oneraria nauis appulisset, Romam inde contendit ex peditissimus, inopinanti patri, ueluti arguens uumorum de se temeritatem, ueni inquit pater ueni. Vides Parthenio, quam aperte Tranquillus et Titum imperatorem a militibus consulatit scribit, qui honor duabus summus erat (ut Alexander primus in bellis aulibus et Plutarchus in uitis, ac Cicero multis in locis testatur). Et patrem Vespasianum suspitatum, ne Titus despiceret, orientisque regnum sibi assumeret, unde (ut superius scripsi) sacile conijci datur, quendam, quem Plynius non nominat. Tito enim ipsi nonus erat, dum carminibus Titum retrouersis laudat, imperatorem obscurius appellasse, ne scilicet suspicionem patri auerget. Triplex igitur iudicatus causa Plynium Titum imperatorem appellasse dicit, et quod eo nomine in castris appellatus sit, et quod alius carmine appellauerit, et ut haec epistola aliquid de Titum laudibus degustaret, cum ait. simul ut hac mea petulantia fiat. Ordo autem est. Agnoscas hoc castrense uerbum, hoc est imperatoris appellationem, qua